

subiit (1). Pervulgata sunt ea quæ de B. Potamienæ intercessione refert Eusebius; promiserat enim B. Virgo se intercessuram apud Dominum pro Basilide ejus pudicitiae defensore; exitus autem ostendit gratiam pro qua Deum rogaverat impetrasse, apud Euseb. Hist. Eccl. l. 6, c. 5. Receptissima proinde dicenda est à priscis ipsis Ecclesiae seculis praxis sanctorum invocandi, siquidem, ut superius monuimus, intercessio ex parte sanctorum et invocatio ex parte nostrâ relativæ sunt, et sanè Justina Virgo sec. III, Gregorio Nazianzeno teste, ut se à Cypriani adhuc pagani magicis artibus liberaret Virginem Mariam supplex obsecravit, ut periclitanti virgini suppetias ferret. Orat. 18, n. 19.

His accedit liturgiarum auctoritas, quæ etsi seculo tantum IV conscriptæ sint, publicam tamen et receptam universalis Ecclesiae praxim et fidem exhibent, quæ anterioribus seculis in eâ viguit (2); in iis enim scripto consignata non sunt, nisi quæ de manu, ut ita dicam, ad manum non interruptâ traditione ad seculum IV pervenerunt. Inter cæteras eminet liturgia, quæ S. Jacobi nomine inscribitur; in eâ porro legitur: «Præcipuè verò sanctæ et gloriosæ semper Virginis beatæ genitricis Dei memoriam agimus. Memento illius, Domine Deus, et per ejus orationes puras et sanctas, parce et miserere nobis, et exaudi nos.» Eadem occurrunt in liturgiis à S. Petro et S. Marco nuncupatis; eadem prorsus in liturgiâ S. Jo. Chrysostomi. Quibus addi debent Ordo Romanus editus à Mabillonio in Museo Italico, Sacramentarium S. Gregorii M. ac Missalia superius recensita. Hæc inter cæteros exhibet Joseph. Aloys. Assemanus in opere Codex Liturgicus Ecclesiae universæ, Romæ, 1751, vol. 4, 5, 6, sive tomi 4 part. 1, 2, 3. Nec non B. Jos. Mar. card. Thomasi opp. edit. à Jos. Blanchinio, t. 1, fol. Rom. 1741, et Lud. Muratorius Liturgia Rom. vetus duob. vol. fol. Venet. 1748.

Sed non minus illustre est testimonium, quod habetur in Catechesi mystagogicâ S. Cyrilli Jerosol., qui liturgiam explanans ait: «Postea recordamur eorum qui obdormie-

(1) Hic enim cum vidisset fratres suos flentes, eos consolaturus: «Deinceps, inquit, in cælis cum fiducia pro vobis Deum deprecabor.»

(2) Confer Euseb. Renaudotii Liturgiarum orientalium collectio. Paris, 1716, vol. 1, dissert. de Liturg. orient. orig. et antiquit. capp. 2 et 3

runt: sanctorum patriarcharum, prophetarum, apostolorum, martyrum, ut Deus eorum precibus et legationibus orationem nostram suscipiat.» Porro liturgiæ exhibent fidem publicam et communem totius Ecclesiae, publicè enim recitabantur; id ipsum dicatur de catechesibus mystagogicis quibus publicè fideles instituebantur: impossibile proinde erat per eas inducere innovationem contra fidem ab omnibus ad id temporis receptam. Multò verò minus possibilis censenda est talis innovatio, cum agatur de innovatione juxta adversarios summoperè perniciosâ, cujusmodi ea esset, quæ Ecclesiam in superstitionem atque publicam idololatriam coniecisset; atque id quidem nemine reclamante ex tot viris sanctitate et doctrinâ spectatissimis.

Atque hinc exurgit argumentum præscriptionis quod planè opprimit adversarios. Ipsi enim fatentibus, seculo IV, universam Ecclesiam jam invaserat hæc superstitio, id est, seculo IV, receptus ab Ecclesiâ universâ erat cultus et invocatio sanctorum (1); ergo, concludimus, jamdiu recepta erat sec. III. Etenim si innovatio contigisset, hæc vel extemplo per totius christiani orbis conspirationem facta esset, vel sensim ac sine sensu. Prius verò asserere absurdum est ac omnem fidem superat; posterius verò impossibile omninò fuit. Nec enim clanculum introducta est, ut videmus, sed in publicis Christianorum coetibus obtinuit, ac publicis instructionibus. Plures sec. IV persecutionibus Diocletiani, Maximiani, Maximini, Maxentii, Galerii et Licinii supervixerant, sub iisque passi erant, ac mutili interfuerunt concilio Nicæno. Disciplina tunc temporis recepta postulabat secundum regulas Patrum bis in anno in unum convenire per singulas provincias episcopos, ubi singula

(1) Hoc quippe fatentur centuriatores Magdeburg. centur. 4, c. 4; Wtaker cont. Bellarm.; Hospinianus p. 1 Hist. sacram. lib. 2, c. 7, et alii Calvinistæ, clamantque, pro invocatione sanctorum jam IV seculo ferè omnes Patres stare, Athanasium, Basilium Nazianz., Chrysost., Ambros., Hieronym., August., eosque in hoc cum papistis errasse. Quis verò pius et prudens, ut optimè arguit Vitus Erbermannus in vindic. Bellarm., non malit cum quarti et quinti seculi (in quibus quatuor concilia œcumenica celebrata fuere) sanctissimis Patribus desipere, quàm cum istis neo-evangelicis sapere? Et si idololatriæ immersa fuit Ecclesia quarti et quinti seculi, consequenter adultera facta est, nec fidem meretur in decretis quatuor concil. generalium. Confer card. Perronium in replicat. ad Jacob. VI. Britanniae regem, p. 641 seqq.

quæ emergerint, corrigantur, ut statuit conc. Chalcedonense can. 19. Rursùm provinciales synodi communicare debebant cum universi orbis episcopis per epistolas encyclicas (1). Si qua igitur fuisset in cultu et invocatione sanctorum innovatio, aliqui saltem ex tot sanctissimis ac doctissimis episcopis, quibus ætas illa maximè floruit (2), reclamassent. Ast tantum abest ut adversus eam episcopi reclamaverint, ut potius Faustum et Vigilantium hujus invocationis impugnatores, tanquam hæreticos et novatores unanimi consensione ab Ecclesiâ rejecerint, atque scriptis impugnaverint. Non igitur ex parte Ecclesiae, ut Beausobrius, Dallæus, Gibbonius alique contendunt, innovatio extitit, sed ex parte Fausti et Vigilantii, qui illam invocationem ubique receptam adorti sunt. Idem argumentum valet pro seculo tertio et seculo secundo, donec perveniamus ad ipsos apostolos.

Sed jam præstat id ipsum conficere ex confessione ipsorum adversariorum. Centuriatores Magdeburgenses ingenuè fatentur vestigia hujus superstitionis occurrere in testimoniis priorum Patrum, id est, seculi III. Vegscheider fatetur eodem seculo cœpisse Ecclesiam in paganismum declinare (3), quod pariter sentiunt Sociniani passim. Atque hinc factum putamus ut cordatores demùm inter Protestantes suffragium tulerint pro doctrinâ Ecclesiae catholice circa sanctorum invocationem. Inter hos eminent Leibnitzius, Systema theol., p. 161, seqq.; Starckius, Entretien philosophiques, ou le banquet de Théodule, trad. de l'allemand; Paris, 1818; pag. 318, seqq.; nec non Horlty, Albertus Haller, Lavator, Plank, Schukraft, Brown, Augusti, quorum testimonia nuper collegit Esslinger, Apologie de la religion cathol. par des auteurs protestants, etc. Vide Annali di scienze religiose, Romæ 1856, vol. 2, num. 6, pag. 372, seqq.

Veritatè demùm catholice suffragatur ratio

(1) Confer can. 5 conc. Nic., et can. 20 concilii Antioch. an 341. Vid. Decret. Gratiani dist. 18. S. Leo M. ep. 16, c. 7, edit. Ballerin., ubi S. pontifex hanc regulam inculcat: «pro custodia concordissimæ unitatis.»

(2) Nulla ætas tot doctissimos Patres tulit, quot eo tempore; sec. nempe IV et V, floruerunt tum in Ecclesiâ orientali, tum in Ecclesiâ occidentali.

(3) § 92: «Formulam illius dogmatis (Trinitatis), inquit, publicè receptam... neque Ecclesiae doctores effllexerunt ante sec. III exitum; quo quidem tempore ad paganism: errores suscipiendos proclivior fuisse Ecclesiam constat.»

ipsa quæ ex intimâ rei naturâ deducitur atque ex analogiâ eorum quæ in usu quotidiano apud nos sunt. Nemo siquidem eò usque insanit, ut reum habeat læsæ majestatis eum qui aulicum suppliciter oraret, ut suam apud regem mediationem ac officium interponat ad aliquid facilius obtinendum; quare igitur dicendus reus erit læsæ majestatis divinæ, qui sanctos utpote Dei amicos et in aulâ coelesti degentes invocet, ut aliquid ab ipso per Christi merita facilius impetret? Quid dulcius eâ cogitatione fingi animo potest, quæ ex doctrinâ de invocatione sanctorum provenit? Hæc enim profiteamur, nos qui in exilio degimus in arcâ communionis esse cum mundo coelesti ad quem destinati sumus; hæc nos quodammodò persentimus minimè separatos omninò per mortem esse ab iis qui cum viverent nobis charissimi erant; hæc demùm nos mediatores et intercessores imò et amicos devotissimos habere lætamur apud Deum eos ipsos qui jam in Dei sinu ineffabili illâ felicitate fruuntur, quæ nobis pariter servata est, quamque à longè expectantes salutamus. Quapropter in solâ Ecclesiâ catholicâ plena invenitur illa sanctorum communio, quam in Symbolo apostolico profiteamur, quæ non tantum in bonorum operum communicatione, sed præterea in mutuo charitatis vinculo et intercessionis ac subsidii respectivè consistit.

Difficultates.

I. Obj.: Patres, qui à Catholicis pro suâ sententiâ afferri solent testes idonei non sunt: 1º tum quia si unum vel alterum excipias, qui ad tertium seculum spectant, reliqui omnes eâ vivere ætate, quâ omnium mentes impia superstitione pervaserat; 2º tum quia constat eosdem in erroribus sæpè sapius fuisse versatos. 3º Accedit plerosque veteres invocationem uni Deo vindicasse, ut Ignatius, Clemens Alex. et Irenæus; aut etiam 4º alios quoslibet ab eadem exclusisse, ut Origenes, et Tertullianus, atque Athanasius. Ergo.

Respondeo: Nego antecedens. Ad primam probationem, respondeo 1º: Nego unum tantum vel alterum Patrem à nobis in medium adduci. Etenim præter Patres plura indubia facta ex tribus prioribus Ecclesiae seculis in doctrinæ nostræ confirmationem protulimus. Resp. 2º: Admissâ Protestantium exceptione, negamus quidpiam ipsos exinde proficere adversus causam catholicam, quia etsi nonnisi paucos laudemus Patres trium priorum secu-

lorum pro illius ætatis monumentorum inopia, illi tamen rem nostram apprimè conficiunt, quia nemine reclamante, de eo ritu tanquam de more penes omnes Ecclesias recepto loquuntur.

Quod verò attinet ad Patres illos qui seculis IV et V floruerunt, in memoriam revocanda sunt; quæ de præscriptione diximus, ac de illius ætatis disciplinâ et adjunctis, quæ nullâ ratione introduci novitatem aliquam impunè patiebantur. Addimus præterea Catholicos hæc agendi ratione imitari œcumenica concilia, quæ ad asserenda veræ fidei dogmata adversus novatores testimonia depromere consueverunt à citimis potius, ac recentis memoriæ doctoribus, quàm à vetustioribus. Ita se gesserunt synodi Ephesina et Chalcedonensis, necnon V et VI œcumenicæ (1). Quod pariter ex Patribus præstiterunt Augustinus, Theodoretus, Cyrillus aliique passim disputantes adversus hæreticos suâ ætate exortos. Nondum enim, ut appositè animadvertit Petavius, frigidum illud et insulsum audiri cœperat calumniæ genus, quod postremis hisce temporibus excogitatum est, ut ad primum ac secundum seculum, aut verò tertium et quartum controversorum capitum disceptatio revocaretur.

Ad secundam: Distinguo: Erroribus obnoxii fuerunt Patres seorsim sumpti et cum propria darent, seu ex privato eorum sensu loquerentur, tribuo; simul sumpti et cum testes se exhibent fidei in Ecclesiâ receptæ ac suffragio præsertim Ecclesiæ potiuntur, nego. Vide Petav., § 6.

Ad tertiam: Ad exclusionem dæmonum, vel æonum, aut deorum ethnicorum juxta adversarios quos perstringebant, concedo; ad exclusionem sanctorum de quibus nec verbum habent, nego. Etenim S. Ignatius nunquam

(1) In Ephesino Deum natum esse de Virgine, non simplicem hominem, probatur ex Cypriano, Petro Alex., Athanasio, Julio papà, Felice item papà, Theophilo Alex., Ambrosio, Gregorio Naz. et Nyss., Basilio, Attico et Amphilochio, ut patet ex act. 1 ejusd. synodi. Porro ex his vetustissimus est S. Cyprianus, qui non plenis ducentis annis antecessit Ephesinæ synodi tempus, cæterorum erat memoria recentior. In synodo Chalcedonensi appellantur ad fidem faciendam de distinctione naturarum adversus Eutychianum errorem auctores vix toto seculo anteriores: unus etiam proximè ante sex annos vitæ functus, nimirum S. Cyrillus Alex. Eandem agendi rationem tenuerunt quinta synodus, necnon œcumen. sexta, quæ omnes juxta canonem adversariorum nostrorum rejiciendæ forent.

dixit in Epist. quæ obijcitur ad Philadelphenses scripta: « Virgines solum Christum in orationibus, ut legebat Molinæus, ante oculi habete, etc. »; hæc enim verba sunt pseudo-Ignatii. Vide Cotelerium, PP. Apost., vel. 2, p. 80. Verus autem Ignatius indirectè saltem adstruit sanctorum invocationem se fratrum orationibus commendans; scribit enim in eadem Epist., c. 8: « Quibus justifi- cari cupio per preces vestras. » Clemens in septimo Stromatum perstringit gentiles, qui inanes deos exorabant (1); Irenæus denique lib. 2, Valentinianos confutat, qui æonas suos et falsos angelos invocabant et operam dabant incantationibus (2). Quid cum istis commune habet invocatio sanctorum?

Ad quartam: Distinguo: Alios quoslibet excludunt ab illâ invocatione, quæ propria est solius Dei utpote bonorum omnium largitoris, concedo; ab illâ invocatione quæ in intercessione consistit, qualem angelis et sanctis Catholici tribuunt, nego. Enimverò Origenes lib. 8 contra Celsum, n. 37, de illâ solâ in-

(1) Præstat integrum ejusdem textum exhibere, quem detruncatum affert Molinæus c. 7: « Extrema, inquit, est inscitia, ab iis qui non sunt dii, tanquam à diis petere: vel ea petere, quæ non conducunt, dum per bonorum speciem, nobis mala postulamus. Unde merito, cum sit bonus Deus, ab ipso solo bonorum alia dari, alia conservari petimus tam nos, quàm Angeli. » Opp. edit. Potteri tomo 2, p. 855. Venet. 1757. Addo in toto libro 7 pro certo sumere Clementem angelos pro nobis et nobiscum orare.

(2) Confer quæ adversus Grabium scripsit in h. l. Massuet not. (1). Ostendit enim S. Martyrem tum hic, tum in cap. præced. verâ Ecclesiæ miracula hæreticorum præstigiis opponere, aliæque puris et mundis orationibus et invocatione D. N. J. C.; alia fraude universâ, ut ipse sanctus loquitur, et ad inspirationem apostolicâ (malorum scilicet angelorum, quos angelos apostatas vocare solet) et operatione dæmoniâ et phantasmate idololatriæ fieri probat. Verba enim quæ obijcit Molinæus apud S. Irenæum, n. 5, ita se habent: « Nec invocationibus angelicis facit aliquid (Ecclesia catholica), nec reliqua pravâ curiositate, sed mundè, et purè, et manifestè orationes dirigens ad Dominum, qui omnia fecit, et nomen D. N. J. C. invocans. » Confer propterea ejusdem Massueti diss. 3, art. 9, § 109. Quis verò post hæc non miretur malam fidem Keilii, qui audet iterum hoc Irenæi testimonium Catholicis obijcere adversus angelorum invocationem? Huc redit tota vis argumenti istorum hæreticorum hominum: S. Irenæus ostendit Ecclesiam catholicam operam non dare incantationibus magicis per dæmonum invocationem; ergo Ecclesia catholica angelos sanctos non invocabat. Optimè!

invocatione agit, quæ Deo vero propriè convenit, quamque ethnici diis suis velut bonorum auctoribus etsi supremo inferioribus deferre solebant. Tertullianus, l. c., gentilium criminationibus occurrit, qui iniquo animo ferebant Christianos pro salute imperatorum diis non supplicare. Athanasius demùm Arianos arguit, quòd Christum creaturam esse putantes, hæreticorum more qui nunquam sibi constant, Deum tamen ipsum appellarent, eumque tanquam aliquid creaturâ præstantius adorarent. Vide Petav. l. c., cap. 16.

II. Obj.: 1° Sancti etsi pro nobis intercedant, non possunt tamen à nobis invocari; 2° invocatio enim ad supremum illud cultûlatreutici genus pertinet, quod solius Dei est proprium; 3° præterea sancti vota nostra precesque non audiunt, juxta illud Isa. 63; 16: Abraham nescivit nos, et Israel ignoravit nos, aut Eccles. 9, 5: Mortui nihil noverunt amplius. Ergo.

Resp. ad primum: Nego: Nulla enim ratio assignari potest quare sancti invocandi non sint, si pro nobis intercedere possunt, ut post Calvinum, Kemnitium aliosque Protestantæ concedit Molinæus. Ridiculum sanè esset asserere alicui quempiam posse nobis opem ferre per suam apud principem intercessionem, nec posse nos tamen ejus patrocinium efflagitare. Hinc Patres reipsâ tum de invocatione, tum de intercessione promiscuè loquuntur.

Ad secundum: In sensu Catholicorum superius exposito, nego; alioquin nec viventes invocare possemus.

Ad tertium: Distinguo: Sancti vota nostra precesque non audiunt virtute propriâ, tribuo; divinâ virtute aut ex ejus manifestatione, nego. Quomodò verò sancti preces nostras cognoscant, an in Verbo, ut aliqui contendunt, an verò ex peculiari Dei manifestatione, ut plerique volunt, aut aliâ quâlibet ratione, nostrum inquirere non est. Ad causam nostram sufficit, quòd eas certò cognoscant, ut ex dictis constat. Meritò Grotius, diversis perpensis modis seu rationibus à Patribus ac theologis indicatis ad explicandam hanc sanctorum notitiam, concludit: « Itaque iniquè faciunt Protestantes, qui idololatriæ damnant eos qui multorum veterum sententiam secuti putant, nostrarum necessitatem et precum notitiam aliquam ad martyres pervenire (1). » Adversus Burnetum

(1) Ad Consultat. Cassandri tomo 4, quibus

autem et Gibbonium, qui existimant idèò sanctos ignorare necessitates nostras, quia inertes ac somnolenti jacent nondum Dei aspectu fruentes, recolantur quæ suo loco adversus hunc errorem disputavimus, nempe tract. de Deo creat. n. 631, seqq.

Verba autem Isaia, Clerico ipse interprete, non aliud significant, quàm « Deum multò potiore jure patrem Hebræorum dici quàm Abrahamum aut Jacobum », cui assentiuntur Protestantæ alii non pauci.

Textus Ecclesiasticus, ut ex serie orationis patet, hunc sensum præ se fert: viventes adhuc possunt respicere ac in melius mutari, quod mortui non possunt. Quid autem hæc ad scopum Protestantium conferant non video.

III. Obj.: Sanctorum invocatio inutilis est ac superstitiosa: 1° inutilis quidem ex parte Dei, qui cum paterno præ sanctis omnibus nos prosequatur amore, satis per se prospicit necessitatibus nostris absque alienâ intercessione; 2° superstitiosa est ex parte nostrâ, cum per illam diffidentia indicium præbeamus; sed 3° superstitiosa ex alio capite ejusmodi invocatio censenda est, cum sæpè sæpius contingat nos opem implorare, aut eorum qui nunquam fortassè extiterunt, aut eorum quorum saltem sanctitas dubia est; 4° ethnicam insuper superstitionem sapit sanctos singulos pro singulis morbis aut beneficiis rogare; 5° eò vel magis quòd sancti nihil jam possint à Deo impetrare, cum nec mereri quidpiam valeant. Ergo.

consonant ea quæ scripsit Leibnitzius in cit. Syst. theol., p. 194. « Cum igitur beata mentes multò magis nunc rebus nostris intersint, quàm quando in terris vivebant, multòque omnia præsentius intueantur (nam homines pauca tantum, quæ in conspectu geruntur aut ab aliis nuntiantur cognoscunt), cum charitas earum aut voluntas juvandi longè sit ardentior, denique cum preces earum longè sint efficaciores, quàm quas olim fundebant in hac vitâ, constet autem quantum Deus etiam viventium intercessionibus tribuerit, et utiliter nos fratrum preces nostris conjungi expectamus: non video quomodò crimini dari possit compellere felicem animam vel sanctum angelum, ejusque intercessionem vel auxilium postulare... præsertim si cultus ille consideretur tantum ut exigua accessio summi illius, qui in unum Deum rectè dirigitur, etc. » Demùm Thom. Brown, dum disserit de medici religione, concludit in rem nostram: « Ad eum quod spectat, qui rejicit invocationem SS., atque inficiatur ipsos res quæ in terris geruntur agnoscere, eum quæso, ut mihi explicare velit textum hunc Evangelii: Gaudium erit coram angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente. »

Respondeo: Nego antecedens. Ad primam prob.: Distinguo: Deus per se prospicit necessitatibus nostris, seu dona largitur absque aliorum intercessione, ut plurimum, concedo; semper, nego. Sæpe enim legimus in Scripturis Deum ad aliorum intercessionem concessisse, quod alioquin non fuisset concessurus. Hoc autem, productis in mediam exemplis, superius ostendimus. Ad hoc argumentum pariter impetere intercessionem viventium.

Ad secundam: Distinguo: Dissidentia indicium præbimus quæ se teneat ex parte nostra tribuo; quæ se teneat ex parte Dei, nego. De paterno enim Dei in nos amore nulla nobis suboriri potest dubitatio, sed ad nos quod attinet, quos gravat sarcina peccatorum, qui que nos Dei beneficiis sæpe indignos præbimus, utique opportunum ducimus sanctorum suffragiis supplicationes nostras communire.

Ad tertiam: Distinguo: Et dubium de existentia talium sanctorum, aut sanctitatis afficit proximam, quæ accidentaliter est ac res meræ disciplinæ, concedo; afficit cultum ipsum, nego. Tot sancti existunt de quorum existentia aut sanctitate nec ipsi Protestantes dubitant, hos propterea tuto invocare poterunt. Atque hic sedulo animadvertendum est sæpe ab adversariis duo permisceri quæ distingui omnino debent, acta nempe sanctorum, et sanctorum quorum acta proferuntur, existentiam. Fieri enim potest ut acta spuria sint, sancti autem reipsa extiterint; e. g., omnes ferè critici recentiores tanquam supposititia habent Acta S. Dionysii Areopagitæ, S. Mariæ Magdalenæ, S. Marthæ, etc. Numquid propterea ex eo quod ejusmodi acta ut spuria rejiciuntur, dubitare poterimus de existentia aut sanctitate Dionysii, Mariæ Magdalenæ, aut Marthæ? Porro quod his contigit, pluribus aliis sanctis contingere potuit. Præterea distingui debent sancti, qui invocantur aut coluntur ab universa Ecclesia, ab iis qui cultum non obtinent nisi in Ecclesiis particularibus. De nonnullis istorum forsitan aliquando dubium suboriri posset; ast de primis non nisi summâ temeritate dubitaretur.

Ad quartam: Distinguo: Si exclusivè singularis sanctis aliquod tribueretur beneficium ipsorum intercessione obtinendum, tribuo; si pro divisione gratiarum, quas, ut loquitur Apostolus, Deus dividit prout vult, unus præ alio invocetur pro singulari dono, quo unusquisque à Deo præditus est, nego. Frustra propterea hic stylum oratorium exercent Pro-

testantes, aut etiam increduli in recensendis sanctis, qui vel ad peculiare morbos depellendos, vel ad peculiare beneficium impetrandum invocari solent. Albert. Fabricius in Bibliographiâ antiquariâ cap. 8, § 25 et seq., plures insumit paginas in catalogo texendo sanctorum tutelarium, et præfecturæ, ut ipse vocat, sanctis in Ecclesia Romanâ tributæ. Ex eo proinde pronum fuit scriptoribus Protestantibus, qui cum subsecuti sunt, repertorium quærere ut illuderent Catholicis. Ast ejusmodi ars apud cordatos auctores adeò viluit, ut si excipias gregarios quosdam nullius nominis scriptores, vix jam reperitur, qui ad eam confugiat.

Ad quintam: Distinguo: Sancti impetrare nihil possunt ex meritis præsentibus et propriis, concedo; ex meritis Christi, vel meritis propriis antecedentibus, seu veriùs ratione amicitia et charitatis perfectæ, quæ cum Deo copulantur, nego. Neque enim docent Catholicos sanctos gratias à Deo obtinere merito strictè sumpto, seu de condigno, ut vocant; sed solum docent eos impetrare precibus suis merito de congruo, quod fundatur in amicitia, quæ feliciter cum Deo fruuntur, prout et sancti viventes pariter impetrare possunt.

Dices: Catholicos à B. Virgine, quam interdum deam vocant, immediatè dona et gratias poscunt; e. g., cum ei has preces dirigunt: *Mala nostra pelle; Jesum post hoc exilium ostende*, aliasque ejusmodi non paucas, ut cum eam vocant *spem nostram*, etc.; id ipsum dicitur de sanctis reliquis.

Respondeo nunquam ab Ecclesia B. Virginem deam esse nuncupatam; quod si nonnulli eam vocem usurparunt, ab Ecclesia improbatum sunt (1). Dum verò vel à B. Virgine vel à sanctis dona aut gratias Catholicos exposcere videntur, semper subintelligitur, mediante ipsorum intercessione (2); id ipsum dicitur de

(1) Ita respondet auctor protestans art. cit. Encyclopædiæ Ebuoduni (Yverdon): « Il est pourtant vrai que le titre de *déesse* est échappé à quelques-uns d'entre eux, en parlant de la sainte Vierge: mais ce n'est pas l'Eglise qui a tenu ce langage, ce sont de simples particuliers, » etc.

(2) Juverit et hanc responsionem communitate verbis alterius Protestantis, nempe Leibnitzii, qui in Syst. theol. p. 160, ita scribit: « Cum invocantur sancti, auxiliumque eorum expetitur, semper subintelligendum consistere auxilium eorum in precibus quas pro nobis magnâ efficaciam fundunt, quemadmodum et Bellarminus notavit: *Juva me, Petre*; aut *Paule*, nihil aliud significare debere,

eo quod opponunt adversarii de spe aliisque ejusmodi, quæ nullum alium sensum patiuntur.

Si quis cuperet monumenta antiquitatis consulere pro cultu, invocatione et intercessione sanctorum ex re lapidariâ, adeat I. B. Gener. Theol. scholas.-dogm. Romæ 1775, tom. 4, p. 194, seqq. Plura alia nuper effossa dabit cl. Nic. Wiseman. *Lectures on the principal*, etc., seu: *Lectiones circa præcipuas doctrinas et usus Ecclesiæ catholice*. Lond. 1836; tum ejusdem: *Epistolæ ad Jo. Poynder circa ejus opus: Papisimus in concordia cum paganismo*, ibid. 1836, p. 38, seqq. Hic adnoto Middletonio, Poyndero in parallelismo, sive collatione instituendâ inter ritus et usus Ecclesiæ catholice cum ritibus et usibus ethnicis prævisse Maranganon in op. *Delle cose gentilesche e profane trasportate ad uso ed ornamento delle chiese*. In-4°. Romæ, 1744; licet mente longè diversa. Adeò verum est Catholicos nihil timere ex ejusmodi parallelismo (1)!

CAPUT IV.

DE RELIQUIARUM CULTU.

Reliquiarum nomine, severiori sensu seu primario, sanctorum exuvias, cineres, ossa, etc., sensu autem latiori seu secundario, quidquid ex iis quæ ad eos pertinuerunt, ac de se aptum est ad piam eorumdem sanctorum excitandam memoriam, significare consuevimus. Magno istas in honore ac pretio Catholicos habent, qui propterea insimulantur à Protestantibus velut supersticiosi. Germanum Ecclesiæ sensum circa sacrarum reliquiarum cultum adversus eosdem novatores concilium Tridentinum adstruit his verbis: « Sanctorum martyrum, et aliorum cum Christo viventium sancta corpora, quæ viva membra fuerunt Christi, et templum Spiritûs sancti, ab ipso ad æternam vitam suscitanda et glorificanda, à fidelibus veneranda esse (episcopi doceant); per quæ multa beneficia à Deo hominibus præstantur; ita ut affirmantes, sanctorum reliquiis venerationem atque honorem non deberi; vel eas, aliæque sacræ monumenta à fidelibus inutiliter honorantur, ora pro me, aut juva intercedendo pro me. » Vide de hoc argumento Schefsmacher S. J. *Lettres d'un théologien de l'université catholique de Strasbourg sur les six principales obstacles à la conversion des Protestants*. Strasbourg 1752. *Quatrième lettre sur l'invocation des Saints*.

(1) Vide et Zaccariæ dissertationem de veterum Christianorum Inscriptionum usu, in nostri Theologiæ Cursûs tom. 5.

PERRONE I

crari; atque eorum opis impetranda causâ sanctorum memorias frustra frequentari, omnino damnandos esse, prout jam pridem eos damnavit, et nunc etiam damnat Ecclesiæ, sect. 25, de invoc., etc. Totum porro relativum esse ejusmodi sacrarum reliquiarum cultum jam admonuimus. Ad expositam igitur Ecclesiæ catholice doctrinam vindicandam sic accedimus.

PROPOSITIO. — *Sanctorum reliquiæ et monumenta utiliter ac piè à fidelibus honorantur.*

Ad fidem catholicam pertinet, ut ex adductâ concilii Tridentini declaratione constat.

Religiosi autem hujus cultûs et honoris vestigia in Scripturis passim reperiuntur; missa verò facientes quæ in veteri Testamento occurrunt (1), Matth. 9 sanata describitur mulier illa hæmorrhœissa, quæ solam Christi vestimenti fimbriam magnâ fide tetigit; Act. 5, 15, infirmi in plateas eiciebantur, ut venerent Petro, saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum, et liberarentur ab infirmitatibus suis, et cap. 19, 12, legitur quod super languidos deferrentur à corpore ejus (Pauli) sudaria, et semicinctia, et recedebant ab eis languores, et spiritus nequam egrediebantur.

Atque hinc factum est, ut ab ipsis Ecclesiæ primordiis maximo semper in pretio ac honore sanctorum exuvias habuerint Christi fideles. Ne autem confusionem pariat congeries documentorum quæ pro sacrarum reliquiarum cultu exhibent tria priora Ecclesiæ secula, ea in peculiare classes distribuimus, quæ totidem invictissima argumenta suppeditant adversus Protestantibus.

Prima itaque horum documentorum classis complectitur Christianorum sollicitudinem in sanctorum reliquiis colligendis, cujus testis est Epistola Ecclesiæ Smyrnenensis, quæ refert Christianos omnes sollicitos fuisse in colligendis S. Polycarpi reliquiis (ut communicarent sancto cadaveri) (2), hoc est, ut eas cultu re-

(1) Exod. 15, 19, coll. Eccli. 49, 18; 4 Reg. 13, 21, coll. Eccli. 48, 14; 4 Reg. 25, 17, 18.

(2) *Κωνωνισαί τῶ ἀγίου αὐτοῦ σαρκίον*, ut habetur apud Euseb. Hist. Ec. l. 4, c. 15. Quæ quidem phrasis desumpta est ex Apostolo Rom. 12, 13, jubente sanctorum necessitatibus communicare. Hic autem locus in primis notabilis est, ut observat Valesius, quippe qui vetustissimam Christianorum consuetudinem, ac præterea rationem ejus ostendit. Ideo enim reliquias martyrum aliquas habere tanto studio optabant, ut cum iisdem etiam mortuis communicarent. Nec contenti ea communione sanctorum quam catholica Ecclesia profitetur, per fidem scilicet, spem et charitatem; per sacras etiam eorum

(Trente-huit.)